

**Ключові питання світових наукових досліджень у сфері педагогіки:
аналіз тенденцій, український досвід**

*Лукіячук Алла Миколаївна¹, Крутій Катерина Леонідівна²,
Тиравська Юлія Василівна³*

Опубліковано	Секція	УДК
16.01.2023	Освіта/Педагогіка	37.01(477)

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7567802>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті аналізуються ключові питання світових наукових досліджень у галузі педагогіки, тенденції та перспективи розвитку. Визначення ключових питань ґрунтується на аналізі дослідницької діяльності, який проводився з метою опису результатів наукових досліджень як кількісним, так і якісним традиційним способом (за допомогою таких показників, як кількість публікацій тощо), так і сучасним (за допомогою обчислювальних методів). Проведено теоретичну дискусію про майбутні тенденції в галузі педагогіки шляхом детального аналізу опублікованих публікацій у базах даних Scopus та Google Scholar. Мета статті – проаналізувати ключові питання світових наукових досліджень у галузі педагогіки: проаналізувати тенденції, встановити та зробити висновки щодо етапів, які пройшли педагогічні науки в цьому процесі, визначити нові напрямки їх подальшого розвитку та виділити досвід наукових досліджень науковців з України. Дослідження проведено з використанням методів контент аналізу, синтезу, систематизації даних. Можна розподілити наукові дослідження на три етапи – до пандемії вивчалися більшою мірою ефективність впровадження цифрових інструментів у навчальний процес, можливості використання мультимедіа та цифрових інструментів для покращення ефективності навчання. У період пандемії – вивчалися особливості та ефективність навчання у дистанційному форматі, вплив стресу на навчання. Після пандемії – досліджуються шляхи підвищення ефективності навчання у дистанційному та змішаному форматах навчання, проводиться аналіз досвіду навчання у період пандемії.

Ключові слова: педагогіка, тенденції, інновації, розвиток, дослідження.

¹ кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту, Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти, вул. Леваневського 52/4, м. Біла Церква, Київська область, Україна, 09108, <https://orcid.org/0000-0002-1597-5367>

² доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти, факультету дошкільної та початкової освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 21001, Вінниця, вул. Острозького, 32, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-5001-2331>

³ PhD (доктор філософії у медицині), асистент кафедри внутрішньої медицини №4, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-4403-5550>

Key issues of world scientific research in the field of pedagogy: trend analysis, Ukrainian experience

Annotation. The article analyzes the key issues of global scientific research in the field of pedagogy, trends and development prospects. The definition of key questions is based on the analysis of research activities, which was carried out in order to describe the results of scientific research both quantitatively and qualitatively in a traditional way (using such indicators as the number of publications, etc.) and modern (using computational methods). A theoretical discussion about future trends in the field of pedagogy was conducted through a detailed analysis of published publications in the Scopus and Google Scholar databases. The purpose of the article is to analyze the key issues of world scientific research in the field of pedagogy: to analyze trends, establish and draw conclusions about the stages that pedagogical sciences have passed in this process, to determine new directions for their further development and to highlight the experience of scientific research of scientists from Ukraine. The research was carried out using the methods of content analysis, synthesis, systematization of data in scientific literature. It can be reported that scientific achievements may be divided into three stages - before the pandemic, the effectiveness of introducing digital tools into the educational process, the possibilities of using multimedia and digital tools to improve the effectiveness of education were studied to a greater extent. The second stage, during the pandemic, is characterized by studying the peculiarities and effectiveness of distance learning, the impact of stress on learning were studied. In the third stage, after the pandemic, in scientific research the ways to increase the effectiveness of learning in distance and mixed learning formats are being explored, and the learning experience during the pandemic is being analyzed.

Keywords: pedagogy, trends, innovations, development, research.

Вступ

Розвиток досліджень у сфері педагогіки невпинний, хоча, як зазначають науковці [17, 20], зміни в освітньому середовищі відбуваються повільно. Разом з тим, аналіз трендів у наукових дослідженнях в сфері педагогіки показує, що проводиться чимало досліджень щодо впровадження інновацій у освітній процес. Розвиток наукових досліджень у галузі педагогіки спричинений явищами соціалізації, глобалізації та динамічності у суспільстві.

Аналіз наявних наукових досліджень у наукометричних базах даних Scopus та Google Scholar дозволить виділити тренди у дослідженнях з педагогіки у міжнародному просторі та дослідити український досвід проведених досліджень за останніх 5 років (2018 – 2022 роки). Проведення наукових досліджень у сфері педагогіки дозволяє всесторонньо аналізувати процеси навчання, ефективності певних інструментів та розробляти нові методики для навчання дітей та дорослих. На даний час проведено чимало досліджень, які стосуються цифровізації освіти, що дозволяє підтримувати розвиток освіти із трендами у суспільстві та економіці. Освіта сучасного здобувача повинна включати цифрові інструменти. Проте їх використання повинно допомагати якісній освіті людини, а не замінити ресурс мислення пошуком в інтернеті.

Протягом останніх п'яти років проведено численну кількість досліджень, які стосуються педагогіки з використанням інтернет ресурсів, цифрових інструментів та мультимедіа у навчальному процесі. У цьому дослідженні планується проаналізувати тренди у дослідженнях, проведених за останні п'ять років, та виділити досвід українських вчених.

Зокрема, виділено перспективи формування педагогічних компетентностей - ефективність педагогічної діяльності, оновлення педагогічної майстерності вчителів та

викладачів, синергія між традиційними та інноваційними методами, формами та засобами навчання [17].

Виділено якості вчителя майбутнього - це поєднання майстерності педагога з використанням цифрових інструментів, змістовне та якісне використання цифрових додатків у навчанні для підвищення ефективності та оволодіння необхідними цифровими та іншими навичками роботи [20].

На тенденції освітнього середовища впливають зовнішні та внутрішні чинники та процеси - доступність освіти, зміни методів навчання, навчання протягом всього життя, впровадження нових технологій та методів навчання [16].

Відповідно, *метою даної статті* є дослідження наукових публікацій за останні 5 років та аналіз тенденцій та українського досвіду.

Методи. Для проведення дослідження використовувався контент аналіз, систематизація, даних, опублікованих публікацій у базах даних Scopus та Google Scholar з використанням фільтрів публікацій з 2018 – 2022 років, та окремо – написані українськими авторами. Виконано пошук наукових досліджень за ключовими словами «pedagogy in education», «pedagogy in education of students», «pedagogy in university education», «pedagogy in school education», «inclusive pedagogy in education». Підраховано кількість опублікованих публікацій, також проаналізовано статті у наукометричній базі Scopus, за ключовим словом «pedagogy».

Результати

Щодо кількості проведених досліджень за роками, можна підсумувати тенденції розвитку світової педагогіки (таблиця 1):

Таблиця 1

Кількість проведених досліджень за останні п'ять років у базі даних Google Scholar та Scopus

Рік	Кількість досліджень у базі даних Google Sholar	Ключові питання, які досліджувалися	Кількість досліджень у базі даних Scopus	Ключові питання, які досліджувалися
2018	pedagogy in education 199000 pedagogy in education of students 162000 pedagogy in university education 161000 pedagogy in school education 141000 inclusive pedagogy in education 50700	Ефективність впровадження цифрових інструментів для поліпшення освітнього процесу	pedagogy in education 0 pedagogy in education of students 0 pedagogy in university education 0 pedagogy in school education 0 inclusive pedagogy in education 0	Немає проведених досліджень
2019	pedagogy in education 178000 pedagogy in education of students 150000 pedagogy in university education 130000 pedagogy in school education 123000 inclusive pedagogy in education 52000	Еволюція педагогіки із впровадженням цифрових інструментів, ефективність педагогічних методів з включенням цифрових інструментів	pedagogy in education 0 pedagogy in education of students 1 pedagogy in university education 0 pedagogy in school education 0 inclusive pedagogy in education 0	Особливості педагогіки змішаного навчання

2020	pedagogy in education 162000 pedagogy in education of students 129000 pedagogy in university education 130000 pedagogy in school education 119000 inclusive pedagogy in education 54400	Інновації в педагогіці, управління освітою в цифровому середовищі	pedagogy in education 1 pedagogy in education of students 1 pedagogy in university education 1 pedagogy in school education 2 inclusive pedagogy in education 1	Етика у педагогічній роботі, особливості дистанційного навчання, етика під час навчання у режимі онлайн
2021	pedagogy in education 135000 pedagogy in education of students 123000 pedagogy in university education 104000 pedagogy in school education 112000 inclusive pedagogy in education 51700	Освіта у період пандемії, педагогічні прийоми для нівелювання стресу, ефективність навчання у форматі дистанційного навчання	pedagogy in education 0 pedagogy in education of students 2 pedagogy in university education 2 pedagogy in school education inclusive pedagogy in education 0	Етика навчання у змішаному режимі, Якість дистанційного навчання
2022	pedagogy in education 97100 pedagogy in education of students 91100 pedagogy in university education 91500 pedagogy in school education 77200 inclusive pedagogy in education 44200	Постпандемічні виклики в педагогіці, застосування цифрових інструментів, попередження порушень академічної доброчесності	pedagogy in education 2 pedagogy in education of students 2 pedagogy in university education 2 pedagogy in school education 2 inclusive pedagogy in education 0	Пост пандемічна освіта, якість освіти у змішаному режимі навчання, технології для ефективного навчання

Джерело: складено авторами на основі власного дослідження

Отож, аналіз проведених досліджень у педагогіці показує, що розвиток педагогіки відбувається у спів дії з розвитком цифровізації. Українські дослідження проведені також в контексті ефективності застосування цифрових інструментів у навчальному процесі учнів та студентів.

Аналіз наукових публікацій у наукометричній базі даних Scopus за ключовим словом за 2022 та ті, які мають бути опубліковані у 2023 році, показують такі тенденції. Зокрема, дослідниками [22], було вивчено вплив персонажу, вбудованого у мультимедійні уроки, який здатний впливати на переживання учнів та результати навчання. Результати проведених досліджень показують, що афективний педагогічний персонаж може збільшити позитивні емоції учнів, покращити мотивацію, сприяти успішності навчання. Також досліджено вплив педагогічних агентів, які сприяють навчанню у режимі онлайн [25]. Фахівцями [4] доведено ефективність використання розмовних кіл як місцевої педагогіки у навчанні учнів початкової школи в режимі онлайн. Доведено ефективність застосування поезії для навчання та розвитку грамотності вчителів початкової школи [5]. Наголошено на розвиток та впровадження цифрових інструментів у навчальний процес студентів певної спеціалізації [12]. Доведено, що переконання вчителів щодо підтримки додаткових мовних програм мали

гірші показники емоційного клімату взаємодії вчителя з дитиною [12]. Вивчено різні впливи на навчання під час пандемії вчителів, батьків та мотивації самих студентів [18]. Наголошено на необхідність змін у педагогічному підході у підручниках з англійської мови [23]. Розглянуто вплив критичної педагогіки на освіту у менеджменті з урахуванням сучасних умов розвитку цифрових інструментів [3]. Розглянуто етику педагогіки взаємодії з дитиною, її важливість та ефективність для навчання [23].

Проаналізовано взаємозв'язок між педагогікою, що ґрунтується на практиці, та педагогічним міркуванням учителя. Висвітлення педагогічних цілей навчання може представляти ефективний спосіб підтримки міркування вчителя про педагогічні дилеми [6]. Також проаналізовано ефективність педагогічних агентів у навчанні студентів [13].

Доведено ефективність педагогічного лідерства при роботі з дітьми у дошкільних навчальних закладах [9]. Проаналізовано особливості попередження педагогічні методи попередження расизму [7]. Розроблено педагогічні підходи до тестів для визначення рівня володіння іноземною мовою [1]. Досліджено ефективність застосування педагогічного підходу до вивчення математики в ранньому віці на основі ігрового підходу [8]. Доведено ефективність впровадження нових, неординарних методів навчання для студентів, та їхню впливовість на якість навчання [6]. Педагогічні стратегії надають більше можливостей для своєчасного застосування теорії на практиці та сприяють розвитку клінічних міркувань у студентів, які навчаються за медичними спеціальностями [19]. Наголошено на необхідність перегляду педагогіки фізичного виховання, перевірки ефективності різних форм, методів та засобів навчання грамотності фізичного виховання [21]. Авторами розроблено стратегії навчання, які ефективні не лише для інклюзивного навчання але і для всіх учнів [2]. Вивчено кризи педагогіки під час пандемії та виклики сучасної педагогіки [11]. Доведено ефективність застосування методу перевернутого класу та готовність вчителів викладати за цією стратегією [14].

Розподіл досліджень за тематикою можна розподілити на етапи:

I етап 2018 – 2020 – активний розвиток інтернет та цифрових технологій для поліпшення якості навчання учнів та студентів;

II етап 2020 – 2021 – аналіз ефективності вимушеного дистанційного навчання, ефективності різних засобів та методів навчання

III етап – 2021 – 2022 та надалі – ефективність дистанційної та змішаної форми навчання, ефективність різних методів та засобів, вдосконалення цих засобів, дотримання академічної доброчесності.

Висновки

Аналіз наукових публікацій у педагогіці за останніх п'ять років дозволив виділити основні тенденції власне розвитку педагогіки. Отож, основною темою проведених досліджень є використання цифрових інструментів у освіті, ефективність їх застосування, позитивний та негативний вплив цифровізації освіти. Активно розвиваються нові технології для використання у навчальному процесі, такі як використання педагогічних цифрових асистентів, ефективність навчання у дистанційній та змішаній формах навчання, попередження порушень академічної доброчесності. Загалом, можна розподілити спрямованість наукових досліджень, проведених за останні п'ять років, на три етапи – до пандемії, протягом пандемії та опісля неї. Це пов'язано з вимушеним дистанційним навчанням практично всіх учасників освітнього процесу у світі, що і зумовлює проведення досліджень з ефективності навчання у всесвітній спільноті та на місцевих рівнях.

Список використаних джерел

1. Saadatara A., Kiany G., Talebzadeh H. Bundles to beat the band in high-stakes tests: Pedagogical applications of an exploratory investigation of lexical bundles across band scores of the IELTS writing component. *Journal of English for Academic Purposes*. 2022. P. 101208. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2022.101208> (date of access: 02.01.2023).
2. Doménech A., Orozco I., Lopez-Gavira R. Recommendations about inclusive pedagogy for Spanish faculty members in the area of Social and Legal Sciences. *International Journal of Educational Research*. 2023. Vol. 117. P. 102116. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2022.102116> (date of access: 02.01.2023).
3. Walmsley A., Wraae B. Entrepreneurship education but not as we know it: Reflections on the relationship between Critical Pedagogy and Entrepreneurship Education. *The International Journal of Management Education*. 2022. Vol. 20, no. 3. P. 100726. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2022.100726> (date of access: 02.01.2023).
4. Hanson A., Danyluk P. Talking circles as indigenous pedagogy in online learning. *Teaching and Teacher Education*. 2022. Vol. 115. P. 103715. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103715> (date of access: 02.01.2023).
5. Creely E., Bao D., Waterhouse P. Enhancing initial teacher education through poetry: Explorations of the pedagogical practices of three poet-educators. *Teaching and Teacher Education*. 2022. Vol. 119. P. 103847. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103847> (date of access: 02.01.2023).
6. Bishop G., Johnston A., Hemmings M. Jazzing up the classroom: Reflections on developing a critical pedagogy in M level teaching. *The International Journal of Management Education*. 2022. Vol. 20, no. 2. P. 100644. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2022.100644> (date of access: 02.01.2023).
7. Mizell J. D. Culturally sustaining systemic functional linguistics: Towards an explicitly anti-racist and anti-colonial languaging and literacy pedagogy. *Linguistics and Education*. 2022. Vol. 72. P. 101108. URL: <https://doi.org/10.1016/j.linged.2022.101108> (date of access: 02.01.2023).
8. Disney L., Li L. Above, below, or equal? Exploring teachers' pedagogical positioning in a playworld context to teach mathematical concepts to preschool children. *Teaching and Teacher Education*. 2022. Vol. 114. P. 103706. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103706> (date of access: 02.01.2023).
9. Pedagogical leadership in activities with children – A shadowing study of early childhood teachers in Norway and Finland / M. Bøe et al. *Teaching and Teacher Education*. 2022. Vol. 117. P. 103787. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103787> (date of access: 02.01.2023).
10. Spiros M. C., Plemons A. M., Biggs J. A. Pedagogical access and ethical considerations in forensic anthropology and bioarchaeology. *Science & Justice*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1016/j.scijus.2022.03.008> (date of access: 02.01.2023)
11. Schweisfurth M. Disaster didacticism: Pedagogical interventions and the 'learning crisis'. *International Journal of Educational Development*. 2023. Vol. 96. P. 102707. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2022.102707> (date of access: 02.01.2023).
12. Wieduwilt N., Lehl S., Anders Y. Preschool teachers' language-related pedagogical beliefs and their relation to observed classroom quality. *Early Childhood Research Quarterly*. 2023. Vol. 62. P. 175–185. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2022.08.001> (date of access: 02.01.2023).

13. How pedagogical agents communicate with students: A two-phase systematic review / P. Sikström et al. *Computers & Education*. 2022. P. 104564. URL: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2022.104564> (date of access: 02.01.2023).
14. Kavakli I. H., Ozturk N., Baris I. Protein interaction networks of the mammalian core clock proteins. *Advances in Protein Chemistry and Structural Biology*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1016/bs.apcsb.2022.04.001> (date of access: 02.01.2023).
15. Gotwalt E. S. Putting the purpose in practice: Practice-based pedagogies for supporting teachers' pedagogical reasoning. *Teaching and Teacher Education*. 2023. Vol. 122. P. 103975. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103975> (date of access: 02.01.2023).
16. Rak-Młynarska, E. Analysis of trends in the development of the educational environment: education of the future. *Futurity Education*. 2022. P. 4–13. URL: <https://doi.org/10.57125/fed/2022.10.11.24> (date of access: 02.01.2023).
17. Ridei N. Analysis of professional competencies in the characteristics of the teacher of the future: global challenges of our time. *Futurity Education*. 2021. P. 22–32. URL: <https://doi.org/10.57125/fed.2022.10.11.3> (date of access: 02.01.2023).
18. Wooden S. R. Pandemic pedagogy from both sides of the screen: A Teacher/Scholar/Parent's reflections on online time. *Computers and Composition*. 2022. Vol. 66. P. 102742. URL: <https://doi.org/10.1016/j.compcom.2022.102742> (date of access: 02.01.2023).
19. An innovative leap: Embracing new pedagogical approaches for clinical education / S. Epp et al. *Journal of Professional Nursing*. 2022. Vol. 42. P. 168–172. URL: <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2022.07.005> (date of access: 02.01.2023).
20. Wojciech W., Sobczyk W., Waldemar L., & Pochopień J. Future educator's digital learning assets: global challenges of our time. *Futurity Education*. 2021. P. 32–41. URL: <https://doi.org/10.57125/fed/2022.10.11.17> (date of access: 02.01.2023).
21. Wong Ming Yu Claudia, The physical education pedagogical approaches in nurturing physical literacy among primary and secondary school students: A scoping review, *International Journal of Educational Research*, Volume 116, 2022, 102080, ISSN 0883-0355, <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2022.102080>
22. The effects of affective pedagogical agent in multimedia learning environments: A meta-analysis / Y. Wang et al. *Educational Research Review*. 2022. P. 100506. URL: <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2022.100506> (date of access: 02.01.2023).
23. Cleovoulou Y., Iznardo M., Kamani F. An examination of equity pedagogy during program coherence building in teacher education. *Teaching and Teacher Education*. 2022. Vol. 120. P. 103866. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103866> (date of access: 02.01.2023).
24. Jiang Y. Evaluation of pedagogical impact of Business English textbooks on teaching critical thinking skills. *Heliyon*. 2022. Vol. 8, no. 11. P. e11419. URL: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e11419> (date of access: 02.01.2023).
25. A systematic review of pedagogical agent research: Similarities, differences and unexplored aspects / L. Dai et al. *Computers & Education*. 2022. P. 104607. URL: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2022.104607> (date of access: 02.01.2023).